

Pääkönniemen Taavetti oli kulkukauppiaiden kuningas

Taavetti Pääkönen, oikealta nimeltään Stepan Stepanoff, oli kotoisin Kiimasjärven Pääkönniemestä. Kun tuo vierasperäinen nimi ei oikein kääntynyt itäsuomalaisen suussa, tämä v. 1869 syntynyt kauppias sai suomalaisen nimen kotikylänsä mukaan.

Kiimasjärveltä käytiin aikoinaan paljon laukkukaupalla. Taavettikin luki isänsä kanssa aivan nuoresta pojasta alkaen. Hän oppi taidot ja tunsikin tienoot. Pikku hiljaa hän alkoi kuljella yksin kaikenlaista rihkamatavara myymässä. Vanerilaatikot oli pinottu päällekkäin ja niitä hän kantoi selässään. Nappeja, neuvoja, solkia ja kaikkea muuta pikkutavaraa kulki näin mukavasti talosta taloon.

Kuljettuaan aikansa Taavetti pysähtyi Nokeuksen kylään ja päätti asettua sinne. Vallankumous kuitenkin sotki pahoin hänen suunnitelmansa ja niinpä hän jatkoi matkaansa länteen päin Kiteen Sälönniemeen, missä asui hänen serkkunsa Teppo Stepanoff. Kauan hän ei siellä serkun luona kuitenkaan viihtynyt, sillä heille tuli aina riitaa talon ylläpidosta ja muistakin kustannuksista. Nuukana miehenä Taavetti ei mielellään olisi osallistunut maksuihin. Vuonna 1926 hän muutti Leponiemeen Olli ja Anna Valkeapään taloon, missä hänelle oli varattu huone omalla sisäkäynnillä. Leponiemen suureen talliin hän toi myös hevosensa ja rekensä.

Stepan Stepanoff oli kauppias henkeen ja vereen. Syyttä ei häntä nimetty kulkukauppiaiden kuninkaaksi.

Kesällä hän kuljetti tavaraa kärryillä, talvella reellä. Jo 1920-luvun alussa hänellä oli kolme hevosta kauppa-uormia vetämässä. Pekka Sergejeff, myöhemmin Sirkanoja, ja Juho Stepanoff olivat hänen vakituksia apulaisiaan kaupanteossa. Kauppatemat kestivät kolme viikkoa kerrallaan. Sitten tultiin jälleen varastoja täydentämään. Kun hevoset kykenivät vetämään suuriakin kuormia, Taavetti ryhtyi myymään kankaita, pukuja ja takkeja. Rihkaman hän jätti muiden huoleksi.

Kaupanteossa Stepan oli kova tinkimään. Kun hän osti

tavaraa Joensuussa Dobrinin & Saharoffin tukkuliikkeestä, oli hänen saapumisensa pelottava tapahtuma. Tinkiminen meni niinkin pitkälle, että Taavetti poistui liikkeestä osoittaakseen, ettei pyydetty hinta häntä miellyttänyt. Kun hänet kutsuttiin kadulta takaisin ja luvattiin myydä tarjotulla hinnalla, jos ostaa paljon, hän teki kaupat. Kun yksi hevoscärry kantoi jopa tuhat kiloa, hän kykeni ostamaan hyllyttäin kankaita ja pukuja.

Kun tavarat oli ostettu, Taavetti käytti omaa tekniikkaa myydäkseen niitä eteenpäin. Jos esim. hän oli ostanut kangaspakkoja hintaan 10 markkaa metriltä, hän merkitsi hintalappuihin kaksinkertaisen hinnan, siis 20 markkaa. Maalaistaloon mentäessä hän pyysi kankaasta 40 markkaa ja kun ostaja tavaraa tutkiessaan tietenkin katsoi hintalappua. Talonväki oletti, että Taavetti oli maksanut kankaasta sen verran kuin lapussa luki ja näin päästiinkin melko helposti Taavetin haluamaan hintaan, joka saattoi olla 21 tai 22 markkaa. Sekä ostaja että myyjä olivat kauppaan tyytyväisiä: ostaja oli saanut tingittyä reilun alennuksen ja Taavetti helposti haluamansa hyvän hinnan.

Sattuipa kerran, että Leponiemen naapuriin oli tullut kotivävyksi muuan Toimi Takala, joka ei tiennyt Taavetin hinnoittelusta mitään. Hän halusi ostaa pussihousut ja kysyi hintaa. "Seitsemänsatua", sanoi Stepanoff. Ostaja ei tuntenut tapoja eikä ymmärtänyt katsoa housuissa ollutta hintalappua, vaan otti lompakkonsa aikoen maksaa ostoksensa. Taavetille tuli kiire, sillä hän ei voinut ottaa sellaista hintaa naapuriltaan joutumatta hankalään tilanteeseen.

"Kun ollaan näin naapureita, maksa housuista kolme ja puoli satua", hän sanoi kiireesti. Niin Toimi sai housut naapurisuhteen perusteella sopuhintaan ja Taavetti silti vielä 50 prosentin myyntikatteen.

Vaurastuttuaan Taavetti Pääkönen päätti perustaa Kiteen kirkolle ns. kivijalkamyymälän. Hän rakennutti talon ja laittoi siihen Naisten ja Lasten

Karjalaiskauppiat Simeon Saharoff (vas.), Paavo Miinin ja Stepan Stepanoff.

Pukimo-nimisen liikkeen. Kun hän oli koko ikänsä harjoittanut kulkukauppaa, ei mies kuitenkaan viihtynyt paikoillaan ja siksi vuokrasi myymälän Sergejeffille. Taavetti jatkoi kulkukauppaa ostaen kaikki turkikset Kiteen ympäristöstä. Hänelle kelpasi kaikki, kuten lampaan- ja naudannahat. Myös pienriista, kuten orava, vesikko ja piisami kuuluivat hänen ostoslistansa. Lampaannahat hän vei aluksi Joensuuhun Saharoffille, mutta myöhemmin Slotten perustamaan Vuota- ja Nahkakomppaniaan. Tämä Pohjanmaan mahtava turkismies maksoi paremman hinnan.

Taavetti oli poikamies aina 70:een ikävuoteen saakka. Hän oli kyllä etsinyt vaimoehdokkaita, mutta sopiva löytyi vasta v. 1940. Tuona vuonna hän vei vihille 1907 syntyneen Lyidia Päivisen. Kun Joensuun ort. seurakunnan kirkkoherra rovasi Fiilin tämän kuuli, hän ihmetteli Taavetille, että miten se vanha mies nyt näin tekee. Taavetti, karjalainen tervaskanto, ilmoitti, että vielä rovestin olisi tultava heidän lapsiaan kastamaan. Ja niinhän siinä kävi, että neljä kertaa oli rovasi Fiilinin hommauduttava Kiteen kirkolle kastamaan Stepanoffin lapsia. Pariskunta sai viisi lasta, joista yhdet oli kaksoiset.

Stepan Stepanoff oli v. 1931 ottanut veljensä pojan Vasilin kasvatukseen. Vasilin äiti oli kuollut keltatautiin pojan ollessa puolivuotias ja isä kuoli Vasilin ollessa iältään puolitoista vuotta.

Stepan kasvatti poikaa, ja olikin ankara kasvattaja; Jopa luvaton poistuminen pihamaalta riitti selkäsanaan syyksi. Kii-reisena poikamiehenä ei välttämättä ymmärtänyt tämän tarpeita eikä aina kestänyt nuorukaisen riehakasta elämänmeno-a. Kun poika laskeskeli Pääkösen rahoja, Taavetilla oli tapana sanoa: "Pane pois portimo. Ei siusta ole portimon pitäjäksi". Portimo oli rahaa tarkoittava sana ja Taavetin mukaan Vasili ei kykenisi säästämän ollenkaan, vaan tuhlaasi kaikki rahansa makeisiin.

Stepan Stepanoff /Taavetti Pääkönen kuoli v. 1949. Vanha laukkukauppaperinne meni hänen mukanaan. Vaikka kulkukauppaa harjoitetaan maaseudulla vieläkin, vanhat laukkukauppiaiden karjalaiset perinteet vain muisto menneistä ajoista.

HEIKKI TARMA

Lähteet: Kauppiat, kaupustelijat ja käsityöläiset Joensuussa 1849-1950. Tekijän julkaisematon käsikirjoitus.